

Vaasan yliopisto
UNIVERSITY OF VAASA

Niina Mäntylä

Tutkijatohtori, HTT, OTM

Julkisoikeus/filosofinen tdk

Oikeutta koulukiusatulle

20.10.2015

Kiusaamisen tyyppi-irteet

- Uhrille epämiellyttävän olotilan aiheuttavia tekoja (tekijän tavoitteena kokonaisvaltainen nöyryytys)
- Kiusaajia yksi, tai yleensä ryhmä
- Valta-asetelmat epätasapainoiset: heikko, passiivinen uhri
- Jatkuvaa, toistuvaa

- “Minua nimiteltiin, kaikelle mitä sanoin naurettiin tai sitä kommentoitiin jopa keskellä tuntia. Minua uhkailtiin pitkin päivää, että minut hakattaisiin koulupäivän päätyttyä. Minua pyydettiin tappamaan itseni.”
- *”Fyysisesti tönimällä, potkimalla alapäähän, lyömällä päätä naulakoihin. Henkisesti nimittelemällä, levittämällä perättömiä juoruja, paras kaveri liimasi minusta kuvan yöasussa koulun ilmoitustaululle, minulle soitettiin kesälomalla ja puhelussa minut uhattiin hakata, talomme polttaa ja koiramme tapaa. On myös uhattu kutsua täysi-ikäinen mies raiskaamaan minut.”*

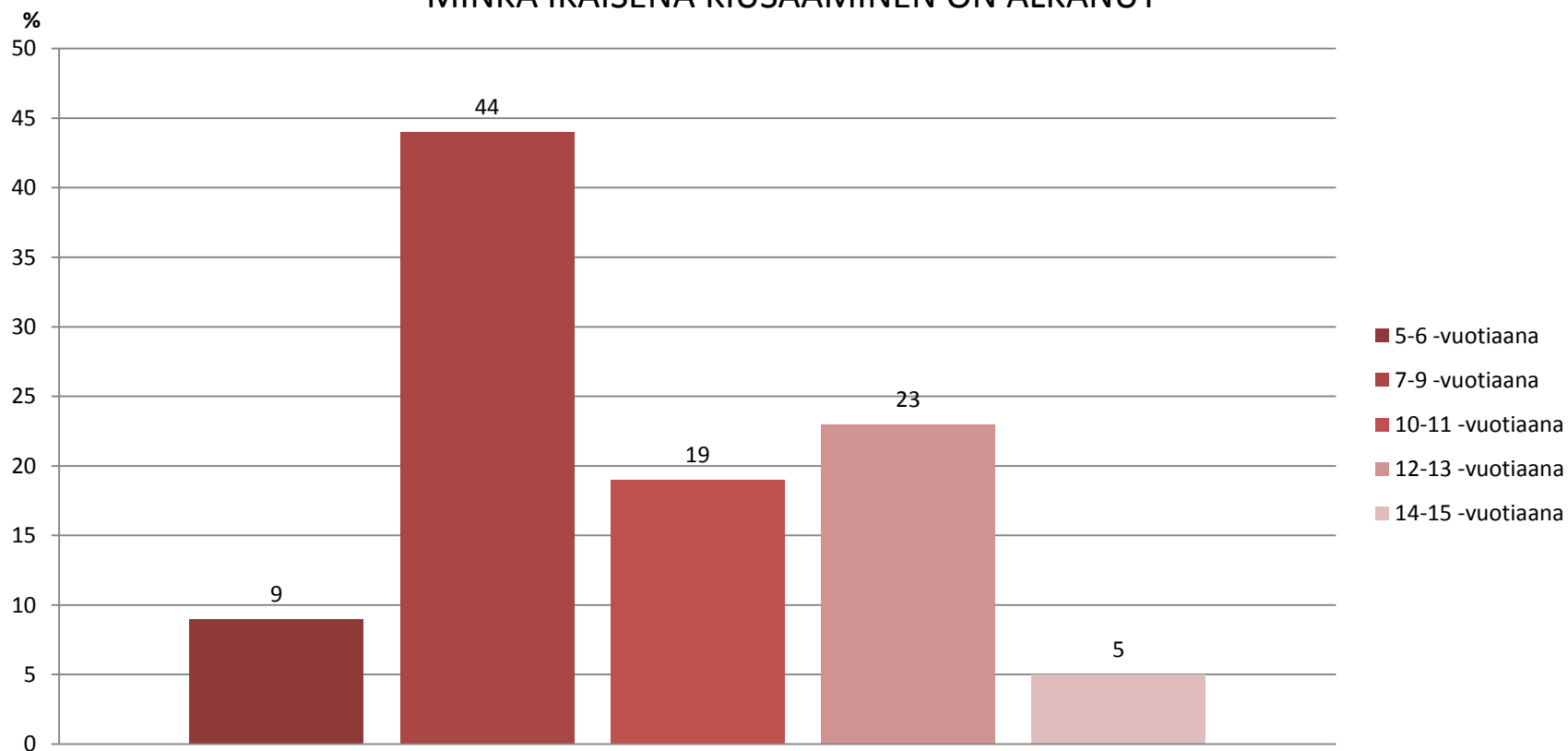
”Minulta katosi elämästä ilo, eikä se ole tullut takaisin”

- Seurauksena: itsetuhoisuus, masentuneisuus, ahdistus, terapiatarpeet, ongelmat sosiaalisessa kanssakäymisessä
- *”Kaksi itsemurhayritystä, viiltelyä, 6 vuotta masennusta, yksi kuukauden jakso avohoidossa ja viimeiset 3 vuotta mielialalääkitystä ja terapiaa, jotka jatkuvat vielä tänäkin päivänä.”*
- *”Pelkään aina jääväni yksin, uusien ystävyysuhteiden muodostaminen todella hankalaa, tuntemus omasta alemmuudesta/kelpaamattomuudesta, masennuksen kaltaisia oireita ajoittain.”*

Milloin kiusaaminen alkaa?

MINKÄ IKÄISENÄ KIUSAAMINEN ON ALKANUT

”Opettaja sanoi, että rakkaudesta se hevonenkin potkii, ja käski minun kätellä kiusaajan kanssa.”

Miten koululla pitäisi puuttua?

- Opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön (POL 29 §)
- Mitä tämä käytännössä tarkoittaa?
Tuomioistuinkäytännössä?
Aluehallintovirastojen, ylimpien lainvalvojien (=eduskunnan oikeusasiamies, valtioneuvoston oikeuskansleri) kanteluratkaisuissa?

Sisältö POL 29 §:lle

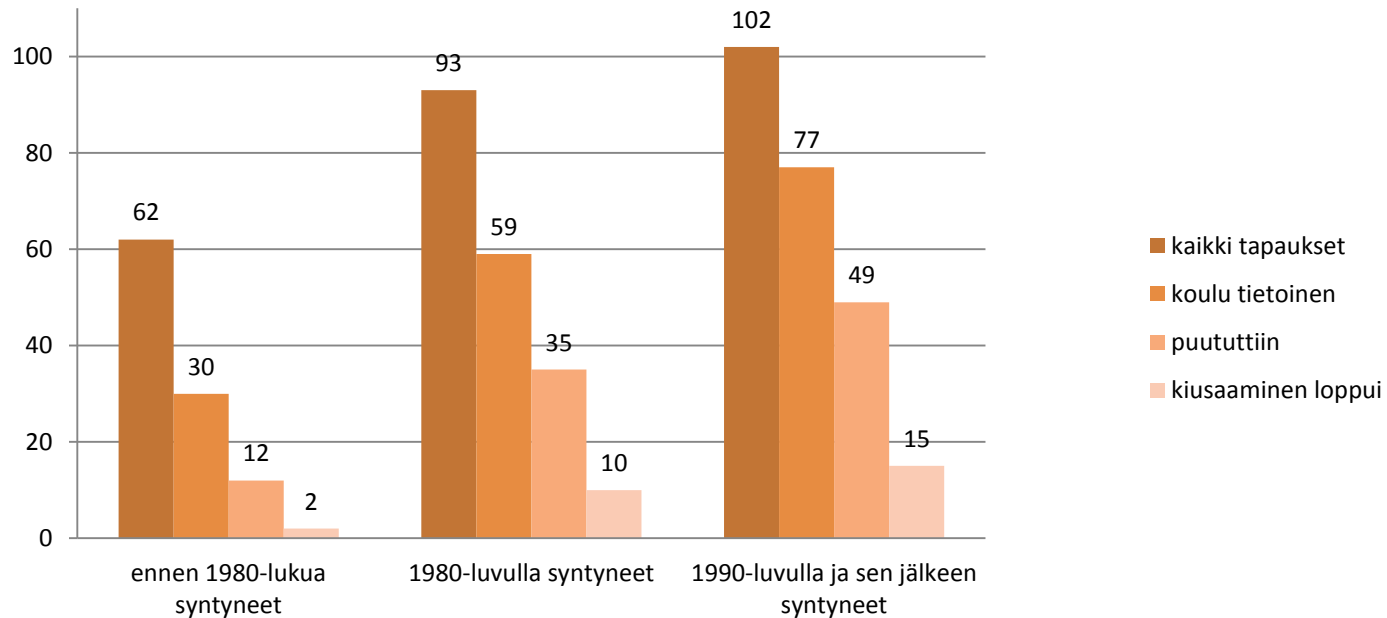
- Riittävä valvonta
- Asian selvittäminen
- Käytettävä kaikkia käytettävissä olevia keinoja *portaittain*
- Puututtava ajoissa
- Seurattava tehoavatko keinot
- Kiusatun ja kiusaajan jälkihoito

Tietoisuus, puuttuminen & vaikutukset?

KOULUN TIETOISUUS KIUUSAAMISESTA

tapauksia

Miten oikeusjärjestelmästä saa suojaa?

- Opettajien, rehtoreiden, opetuksen järjestäjän vastuu → kantelut/rikosoikeudellinen vastuu/vahingonkorvausvastuu
- Kiusaajan oikeudellinen vastuu → rikosoikeudellinen (jos yli 15 v)/vahingonkorvausvastuu

Poliisi
& lastensuojelu?

Mikä auttaa uhrien mielestä?

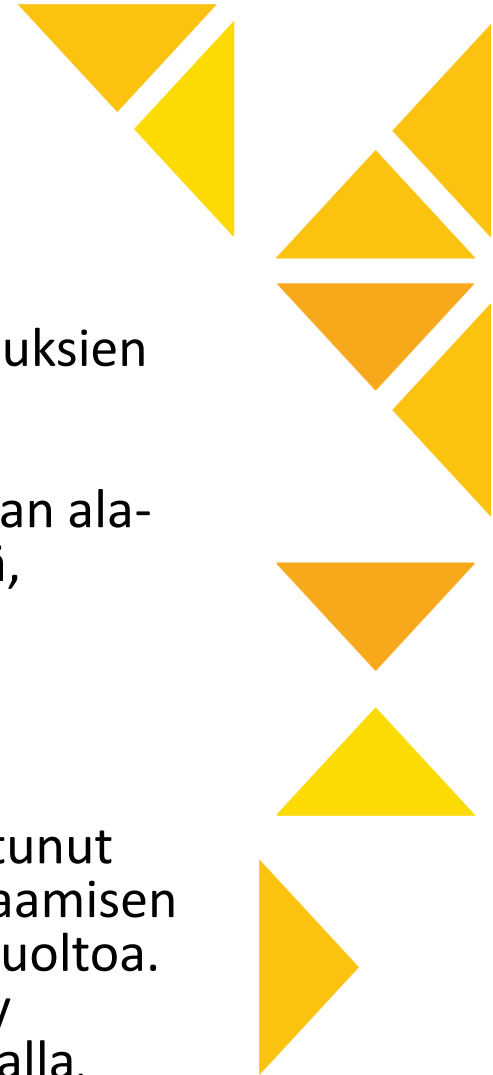
- *”Henkistä ja fyysistä kiusaamista. Nimittelyä, tönimistä, uhkailemista, netissä haukkumista. Repun penkomista, varastamista... Kiusaamiseen puuttui opettajat valitettuani asiasta. Opettajat kertoivat rehtorille, joka kertoi poliiseille. Poliisille kertominen oli mielestäni hyvä asia. Poliiseilla on erilainen auktoriteetti, joka sai kiusaajat kuriin. Poliisi kutsuttiin, koska muutama rikosnimike täyttyi. Ensimmäinen päivä valittamisen jälkeen oli hirveä, sillä kiusaaminen vain yltyi. Opettajat pitivät minua välitunnit sisällä, koska uhka turpaan saamisesta oli suuri. Kiusaaminen loppui myöhemmin.”*

Henkilökunnan rikosoik.vastuu:

Ei tuomittu: Turun hovioikeus

R 10/527 15.12.2010

- Syytteet luokanopettajaa, kahta rehtoria ja opetustoimenjohtajaa vastaan koskien virkavelvollisuuksien rikkomista/tuottamuksellisesta virkavelvollisuuksien rikkomista. Oppilas oli joutunut vakavan fyysisen ja psyykkisen kiusaamisen kohteeksi useiden vuosien ajan alasteella. Kiusaaminen sisälsi muun muassa nimittelyä, uhkailua, potkimista, maahan kaatamista ja lyömistä. Tapauksessa opetushenkilökunnan huolimattomuus katsottiin vähäiseksi.
- Turun kaupungin turvallisuussuunnitelma ja koulun toimintasuunnitelma kunnossa. Jos opettaja ei onnistunut saamaan tilannetta loppumaan, asia tuli saattaa kiusaamisen vastaisen ryhmän hoidettavaksi, joka on osa oppilashuoltoa. Kaupungin opetussuunnitelmassa oli myös määritelty oppilashuollon rooli perusopetuslakia vastaavalla tavalla.

...jatkuu

- Käytännössä kiusaamisen vastainen ryhmä ei ensimmäisinä vuosina kokoontunut resurssiongelmien vuoksi. Hovioikeus lausuu, etteivät luokanopettajan ja rehtorin toimet olleet aluksi riittävän selkeitä ja tehokkaita, mutta olosuhteet huomioon ottaen huolimattomuutta voitiin pitää vähäisenä. Se että kiusaamista tapahtuu, ei yksin osoita vastuussa olevien henkilöiden huolimattomuutta. → *ei tuomittu*
- Hovioikeus kuitenkin tuo esille, että oppilaan terveydelle oli aiheutunut kiusaamisesta vakavaa vahinkoa. Kiusatun oppilaan siirtyessä kolmannelle luokalle kiusaamiseen puututtiin voimakkaammin. Opettaja, rehtorit ja opetustoimenjohtaja toimivat monella tavalla kiusaamisen lopettamiseksi – keinoina olivat muun muassa oppilashuollon toimenpiteet, varoitukset, kiusaajien siirtäminen toiseen luokkaan, sovittelu sekä tehostettu välituntivalvonta.

Kunta oli vahingonkorvausvastuussa

Turun HO S 99/2345 1.3.2001

- Turun hovioikeus pysytti käräjäoikeuden ratkaisun, jolla Huittisten kaupunki velvoitettiin maksamaan kantajalle mm. vahingonkorvauksena 72 500 mk korkoineen. Kantajaan oli kohdistettu fyysistä ja henkistä kiusaamista koulussa, kuten nimittelyä ja huutelua sekä tukan repimistä ja potkimista. Näyttö osoitti kiusaamista tapahtuneen ja opettajien olleen tästä tietoisia. Käräjäoikeus totesikin perusteluissaan, että vaikka täyttä selvitystä tapahtumista ja niiden syistä tai seurauksista ei ole saatavissa, selvitys osoittaa, että kantaja on yläasteella ja lukiossa joutunut jatkuvan koulukiusaamisen kohteeksi, josta on aiheutunut mm. diagnosoitu sekamuotoinen ahdistus ja masennustila. Silloinen peruskoululain ja lukiolain 2 § velvoittivat käräjäoikeuden mukaan koulun toimimaan tehokkaasti koulukiusaamistapauksissa. Valvontaa ja ohjausta tuli tehostaa, kun oli selvitetty, minkälaisissa tilanteissa kiusaamista tapahtuu.
- Vain puhutteluja ja kiusatun luokkasiirto

Kiusaajan vastuu: Helsingin hovioikeuden tapaus 17.6.2010 R 09/2888

- kaksi 15 vuotta täyttäneitä oppilasta kohdisti eräiden alle 15-vuotiaiden kanssa yksissä tuumin sekä ruumiillista että henkistä väkivaltaa koulutoveriinsa siten, että päätarkoituksena oli ollut kivun ja säryn lisäksi aiheuttaa pelkoa ja nöyryytystä sekä henkistä kärsimystä. Teot toteutettiin mm. muodostaen joukolla rinki uhrin ympärille, kaatamalla hänet sekä tönimällä ja potkimalla tätä. Todisteena tästä oli valvontakameran kuvanauha.
- Tuomiossa todetaan, ettei jää epäselväksi, etteikö vastaajien tarkoituksena ollut nimenomaan joukolla ja yksissä tuumin kiusata ja piinata koulutoveriaan. Lausutaan myös, että on todennäköistä, että vastaajien teolla on osaltaan pysyviä vaikutuksia uhrin mielenterveyteen ja mahdollisuuksiin saattaa koulunsa loppuun.
- → pahoinpitely (lähellä törkeää) → ehdollinen vankeusrangaistus

Kiitos, turvallisia koulupäiviä!

